
การเป็นผู้นำของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ภายใต้พระบารมี (พ.ศ. 2523-2531) Leadership of General Prem Tinsulanonda under Royal Patronage (1980-1988)

บุญส่ง ชเลธร (Boonsong Chaletorn)

วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต (Collage of Government, Rangsit University)

E-mail: boonsong.c@rsu.ac.th

Received April 24, 2019; Revised June 20, 2019; Accepted February 25, 2020

Abstract

This research emphasizes two aspects as follows: 1. General Prem Tinsulanonda, the 16th Prime Minister of Thailand, remained the Prime Minister for eight years and five months during 1980-1988 owing to his leadership and integrity character, administrative performance as well as his excellence in mutual benefit cooperation among the political network. As a politically acknowledged figure, he is a model of high loyalty to the Thai royal institution. His image is so publicly recognized that he has been protected and supported by the Thai royal institution; consequently, he is considered the Prime Minister under the “Royal Patronage” as noticed from the case of “new information” stating the 1-year extension of his office term as the Royal Thai Army Commander in 1980 and the case of the coup d’état on April 1-3 in 1981.

2. The patronage of the royal institution empowered by the love of Thai subjects remains powerful even though the institution encountered the national revolution from an absolute monarchy to a constitutional monarchy in 1932 escalating into Boworadet rebellion and the dethroning of King Rama VII. In fact, the revolution was not aimed to have the royal institution terminated but have the public take part in the national administration and be eligible for the election of the national government. The effects of the revolution resulted in a tremendous change in the national administrative form to the democratic nation. This change, however, gradually strengthened and stabilized the royal institution though there were times when the royal institution encountered difficulties and crises. Amidst the society of coup d’états or democracy, the royal institution always survived with great contributions of the royal patronage. Consequently, owing to the royal support, General Prem Tinsulanonda held the Prime Minister title for many terms of office.

Keywords: General Prem Tinsulanonda, under Royal Patronage

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้กล่าวถึงสองประเด็น หนึ่ง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทย สามารถอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เป็นเวลาถึง 8 ปี กับ 5 เดือนในระหว่างปี พ.ศ. 2523-2531 เพราะบุคลิกลักษณะและภาวะความเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับว่ามีภาพลักษณ์ที่สัจย์ซื่อ มีสะอาด มีความสามารถในการบริหารประเทศและสามารถประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง เป็นที่ยอมรับของสถาบันทางการเมืองฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งกองทัพอันเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการสนับสนุนและโค่นล้มรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัยแล้ว จุดเด่นที่สำคัญที่สุดคือมีความเทิดทูนและความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเป็นที่ล้นที่พ้น อันเป็นภาพลักษณ์ที่ประจักษ์ต่อประชาชนและด้วยความจงรักภักดีสูงสุด พลเอกเปรมจึงได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนจากสถาบันพระมหากษัตริย์ จนถือได้ว่าเป็นนายกรัฐมนตรี “ภายใต้พระบารมี” อย่างแท้จริง ดูได้จากกรณี “ข้อมูลใหม่” จากการต่ออายุราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกออกไปอีกหนึ่งปี ในปี พ.ศ. 2523 และกรณีการรัฐประหารที่ล้มเหลวในวันที่ 1-3 เมษายน พ.ศ. 2524

สอง การที่สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยยังทรงมีพระบารมีอย่างเปี่ยมล้น และมีแต่จะทรงอิทธิพลมากขึ้นจนกล่าวได้ว่าเป็นสามารถครอบครองหัวใจประชาชนทุกหมู่เหล่าให้ศรัทธาได้อย่างถาวรชีวิต ถึงแม้ตัวของสถาบันเองจะเผชิญกับวิกฤติจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งนำโดย “คณะราษฎร” จนประเทศไทยต้องเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากราชธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประชาธิปไตยแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ที่ภายหลังนำมาซึ่งความขัดแย้งแตกแยก จนเกิด “กบฏบวรเดช” และการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการนำของ “คณะราษฎร” ก็ชัดเจนว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะล้มเลิกหรือทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์แต่อย่างใด อุดมการณ์ของคณะราษฎรยังคงสนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักในสังคม คณะผู้เปลี่ยนแปลงเพียงต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง มีสิทธิในการเลือกสรรรัฐบาลหรือคณะบุคคลที่จะเข้ามาบริหารประเทศด้วยเท่านั้น ซึ่งผลของการปฏิวัติก็เป็นเพียงการกระตุ้นหรือเร่งรัดให้สถาบันพระมหากษัตริย์ต้องปรับตัวจากการที่เคยทรงมีพระราชอำนาจในการปกครองอย่างสมบูรณ์แต่เพียงพระองค์เดียว ไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเท่านั้น ซึ่งความสามารถในการปรับตัวเช่นนี้กลับเป็นประโยชน์อย่างมหันต์ ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์สามารถดำรงอยู่ได้อย่างดี และดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าในภายหลังระบอบการปกครองของประเทศจะล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน เป็นแบบประชาธิปไตย หรือแบบเผด็จการ สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังทรงมีพระราชอำนาจและพระบารมีเสมอ ทั้งยังสามารถแผ่มาคุ้มครอง และสนับสนุนคณะรัฐบาลพลเอกเปรมให้คงความเป็นคณะผู้บริหารได้อย่างยาวนาน

คำสำคัญ: พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, ภายใต้พระบารมี

บทนำ

หลังการแย่งชิงอำนาจมาจากพระมหากษัตริย์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ของ “คณะราษฎร” ที่ประกอบไปด้วยทหาร ข้าราชการ และพลเรือนส่วนหนึ่งแล้ว ประวัติศาสตร์การเมืองไทยก็จารึกเป็นที่กล่าวขานกันมาจนปัจจุบันว่าเป็นวันสิ้นสุดการปกครองราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดแต่เพียงพระองค์เดียว ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ก็จะหมดไป และถือเป็นวันเริ่มต้นใหม่ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเหมือนนานาชาติที่เจริญแล้วทางซีกโลกตะวันตก ที่มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของประเทศ และเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่นับจากปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การเมืองไทยกลับลุ่มลุกคลุกคลาน กลายเป็นสนามแห่งการแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองการปกครอง มีการรัฐประหาร กบฏ การใช้ความรุนแรง การทุจริตคอร์รัปชัน นอกราชการบังหลวง การเล่นพรรคเล่นพวก การฉวยประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง รวมถึงความไม่แน่นอนทางการเมือง สิ่งที่น่าประหลาดคือไทยมีรัฐบาลมาจนถึงปี พ.ศ. 2561 ถึง 65 ชุด เป็นนายกรัฐมนตรีจากพลเรือน 35 ชุด จากทหาร 30 ชุด รัฐธรรมนูญ 19 ฉบับ รัฐประหาร 11 ครั้ง (ส่วนใหญ่เรียกรัฐประหารว่า การปฏิวัติบ้าง การปฏิรูปบ้าง การรักษาความสงบบ้าง) มีกบฏ 7 ครั้ง มีการเลือกตั้งทั่วไป 26 ครั้ง (Samudavanich & Traimas, 2013)

นายกรัฐมนตรีที่เป็นทหารหรือเคยมียศตำแหน่งทางทหารมีถึง 13 คน (Samudavanich & Traimas, 2013) คือ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา จอมพล ป. พิบูลสงคราม พันตรีควง อภัยวงศ์ พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พลเอกสุจินดา คราประยูร พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่เคยมียศตำแหน่งตำรวจมี 1 คน คือ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ส่วนที่เป็นพลเรือนมี พระยามโนปกรณนิติธาดา นายทวี บุญยเกตุ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายปรีดี พนมยงค์ นายพจน์ สารสิน นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายอานันท์ ปันยารชุน นายชวน หลีกภัย นายบรรหาร ศิลปอาชา นายสมัคร สุนทรเวช นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่านายกรัฐมนตรีที่เป็นหรือเคยเป็น หรือมีตำแหน่งทหารนำหน้าชื่อจะต้องขึ้นสู่อำนาจในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยการยึดอำนาจเสมอไป ซึ่งในข้อเท็จจริงมีด้วยกันทั้งสองทาง คือมาจากการรัฐประหารก็มีมาจากการเลือกตั้งก็มี หรือนายทหารบางคนในสมัยหนึ่งขึ้นสู่อำนาจจากการรัฐประหาร แต่ในอีกสมัยหนึ่งมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของนายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือนก็เช่นกัน ก็ได้หมายความว่าจะต้องมาจากการเลือกตั้งเสมอไป บางคนก็มาจากการแต่งตั้ง ทั้งจากพระมหากษัตริย์ หรือจากคณะทหารที่ทำการรัฐประหาร แต่เมื่อผู้นำทหารไม่สามารถขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเองได้ จึงใช้วิธีแต่งตั้งพลเรือนให้ทำหน้าที่แทน หรือให้เป็นรัฐบาลชั่วคราวเพื่อรอเวลาสลับเปลี่ยนอำนาจอย่างกรณีของ นายทวี บุญยเกตุ นายพจน์ สารสิน นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร และนายอานันท์ ปันยารชุน

ในกลุ่มนายทหารที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครองอำนาจยาวนานที่สุดถึง 15 ปี รองลงมาคือจอมพลถนอม กิตติขจร 11 ปี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 8 ปีกับ 5 เดือน

จอมพล ป. พิบูลสงคราม และจอมพลถนอม กิตติขจร ขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในหลายรัฐบาล จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรีใน 8 รัฐบาล จอมพลถนอม เป็นนายกรัฐมนตรีใน 4 รัฐบาล โดยการขึ้นสู่อำนาจของทั้งสอง มีบางคนที่มาจากการรัฐประหาร บางคนที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ที่เหมือนกันคือการลงจากตำแหน่ง ต่างเป็นเพราะถูก

โค่นล้มขับไล่ทั้งคู่ จอมพล ป. ล้นอำนาจเพราะการรัฐประหารของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ส่วน จอมพลถนอม กิตติขจร ล้นอำนาจเพราะพลังประชาชนที่ลุกขึ้นเรียกร้องรัฐธรรมนูญในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งต่างจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่แม้จะอาศัยกองทัพเป็นฐานกำลังในการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ก็ได้รับการยอมรับด้วยมติเสียงข้างมากของสมาชิกในรัฐสภาที่เห็นชอบให้ดำรงตำแหน่ง แม้ในช่วงปลายของการเป็นนายกรัฐมนตรีจะปรากฏเสียงคัดค้านและต่อต้าน ทั้งจากประชาชนทั่วไป กลุ่มการเมือง สื่อมวลชน จนมีนักวิชาการ 99 คนร่วมลงชื่อเรียกร้องให้ยุติบทบาทเพราะเห็นว่าไม่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งเลยแม้แต่ครั้งเดียว จึงน่าจะเพียงพอแล้วสำหรับ “นายกคนกลาง” ที่ต้องเป็นทหาร แต่กระนั้นพรรคการเมืองหลายพรรคที่ครองเสียงข้างมากในสภาฯ ซึ่งยอมรับความจริงของโครงสร้างอำนาจและกระบวนการทางการเมืองในสังคมไทย ที่เห็นว่าหากจัดตั้งรัฐบาลโดยมิได้มีกองทัพหนุนหลังแล้ว ก็แทบจะอยู่เป็นรัฐบาลไม่ได้ ยิ่งพลเอกเปรมมีภาพลักษณ์ที่เห็นประจักษ์ว่าเป็นนายทหารที่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งกองทัพและ “พระมหากษัตริย์ทรงไว้วางพระราชหฤทัย” (Phewnuan, 1992) “พลเอกเปรมเป็นนายทหารที่จงรักภักดีต่อพระราชวงศ์” (Baker & Pongpaichit, 2014) “ทุกคนเชื่อกันว่าเบื้องหลังของพลเอกเปรมมีพระมหากษัตริย์ทรงสนับสนุนอย่างเข้มแข็งด้วย” (Wyatt, David K. 2013) “คุณเปรมเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย จึงได้รับความสนับสนุนจากในวัง” และ “นายกรัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ก็ด้วยเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย จึงได้รับความสนับสนุนของสถาบันกษัตริย์เป็นลำดับหนึ่ง” (Atthakorn, 1982) ประกอบกับความเชื่อถือของประชาชนว่าพลเอกเปรมเป็นคนมีบารมี ใจซื่อ มือสะอาด พรรคการเมืองทั้งหลายก็เกิดความรู้สึกมั่นคงในการร่วมเป็นรัฐบาลด้วย จึงพร้อมกันเชื้อเชิญให้ขึ้นดำรงตำแหน่งหลายครั้งติดต่อกันถึงกว่า 8 ปี แม้กระทั่งในปีที่ 9 ซึ่งถ้าพลเอกเปรมยังยินยอรับตำแหน่งต่อ มิได้รู้สึก “ผมพอแล้ว” ก็ยอมได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกอย่างแน่นอน แม้เสียงคัดค้าน และกลุ่มต่อต้านมีความเป็นปึกแผ่นมากกว่าแต่ก่อน แต่ก็ไม่มีพลังมากพอในการเปลี่ยนแปลงอะไรได้

พลเอกเปรม จึงมักย้ำอยู่เสมอว่า “ผมเป็นทหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และเมื่อขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ก็กล่าวชัดเจนว่า “รัฐบาลใหม่ก็คือ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” (Chaiwat, 1980) สำหรับพลเอกเปรมแล้ว “ความจงรักภักดี” ต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ อยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่างทุกประการในแผ่นดินไทย จนกล่าวว่า “ไม่เพียง “คน” เท่านั้น ที่ได้รับพระราชทานพระเมตตา พระมหากรุณา และน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สัตว์ ภูเขา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ก็ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาเช่นเดียวกัน” (Tinsulanonda, 2013)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาความเป็นผู้นำในการบริหารราชการแผ่นดินของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่สามารถอยู่ได้อย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 8 ปี
- 2 เพื่อศึกษาถึงพระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีอิทธิพลต่อการเมืองไทยในสมัยของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ในช่วงเวลาที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีระหว่างปี พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2531 โดยดูจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งที่รัฐบาลได้รับ ว่าเกิดจากอะไร

และการแก้ไขปัญหาที่รัฐบาลได้กระทำลงไปนั้น ได้รับปัจจัยเกื้อหนุนมาจากพระราชปณิธานของสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างไร

ทบทวนวรรณกรรม

Ralph M. Stogdill (1904–1978) นักจิตวิทยาอเมริกัน จำแนกคุณลักษณะของผู้นำออกเป็น 6 ประเภท (Stogdill, 1948) คือ 1) ลักษณะทางกาย ได้แก่ อายุ ลักษณะท่าทาง ส่วนสูง น้ำหนัก 2) ภูมิหลังทางสังคม ที่ว่าการมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงเป็นข้อดีในการเป็นผู้นำ มากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำกว่า 3) สติปัญญาความรู้ความสามารถ ผู้นำมักมีความรู้ความสามารถสูงกว่าผู้ตาม 4) บุคลิกภาพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคง 5) ลักษณะที่เกี่ยวกับงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความต้องการความสำเร็จ 6) ลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ชอบติดต่อ พบปะสังสรรค์ และชอบให้ความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ

ในขณะที่นักวิชาการไทย ลิขิต ชีระเวดิน (Dhiravegin, 2005) ได้สรุปคุณสมบัติส่วนตนที่ทำให้เกิดบารมีสำหรับผู้ว่าการเมืองไทยไว้ 10 ประการ ดังนี้ 1) มีชื่อเสียง 2) มีความสามารถเหมาะสมกับงาน 3) มีลักษณะเป็นผู้นำ 4) มีศีลธรรมและคุณธรรม 5) มีอาวุโส 6) มีบุคลิกลักษณะดี เสียงเพราะ รูปร่างสูงสง่า น่ารักงาม 7) มีฐานะทางสังคม มีการศึกษาดี 8) มีฐานะทางเศรษฐกิจดี 9) ถ้าเป็นทหาร ต้องอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ 10) มีเสน่ห์ คนเห็นแล้วชอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เน้นด้านเอกสาร (documentary research) เป็นสำคัญ ได้แก่ เอกสารและหนังสือประวัติศาสตร์การเมืองไทย ประวัติบุคคลสำคัญ บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง หนังสือวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง พงศาวดาร บทสัมภาษณ์ บทความและข่าวจากหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร โดยข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสำรวจค้นคว้าจากห้องสมุด และเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์บุคคลที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และบุคคลร่วมสมัยอีกหลายท่าน (focus interviews) ทั้งที่เคยร่วมงานกับพลเอกเปรม และที่เป็นนักสังเกตการณ์ทางการเมือง ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากอีกด้วย

ผลการวิจัย

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ถือเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคนหนึ่ง ที่จะได้รับการกล่าวขวัญไปอีกนาน ในฐานะนายทหารมากบารมีที่ถูกร้องขอจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีติดต่อกัน 3 สมัย 5 รัฐบาล แม้จะได้ฉายาว่าเป็นยุค “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” หรืออีกนัยหนึ่ง “เผด็จการครึ่งใบ” (Chiangkhun, 1997) ก็ตาม อันเป็นการยอมรับความเป็นจริงว่า กลุ่มที่มีอำนาจและทรงอิทธิพลมากต่อความอยู่รอดของรัฐบาลคือกองทัพ สถาบันพระมหากษัตริย์ และการยอมรับจากประชาชน ผ่านทางพรรคการเมืองและรัฐสภา การยอมให้ผู้นำทางทหารขึ้นมาเป็นผู้นำรัฐบาล คือการประนีประนอมความต้องการของกลุ่มพลังอำนาจเดิมและกลุ่มพลังอำนาจใหม่ เป็นการปรับประยุกต์ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยตะวันตก ที่ถือการเลือกตั้งทั่วไปเป็นวิธีการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยที่มาจากปวงชน ผสมผสานระบบการเมือง

แบบจารีตนิยมที่ยังรากลึกในสังคมไทยมายาวนานเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองต่อการเรียกร้องทางการเมืองของทั้งสองกลุ่มพลังการเมือง (Dhiravegin, 1988)

พลเอกเปรม ก้าวสู่สนามการเมืองตั้งแต่วัยเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 ที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารบก ก็ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ในรัฐบาลของ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ แต่ด้วยความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจกันในหมู่คณะทหารและพรรคการเมือง ก็ทำให้พลเอกเปรม ที่เป็นผู้บัญชาการทหารบกได้รับการสนับสนุนให้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทนพลเอกเกรียงศักดิ์ ทั้ง ๆ ที่เคยยืนยันหลายครั้งต่อกลุ่มฝ่าย ที่สนับสนุนว่า “ผมไม่พร้อม” นอกจากนั้นด้วยเกมการเมืองเพื่อการรักษาอำนาจภายในกองทัพและในรัฐบาล ก็ทำให้พลเอกเปรมต้องเดินเรื่องต่ออายุราชการตัวเองเพื่อนั่งเป็นผู้บัญชาการทหารบกต่อไป ภายใต้ข้ออ้างเพื่อประโยชน์ของกองทัพและการรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร แต่ด้วยเสียงต่อต้านรุนแรงจาก พรรคร่วมรัฐบาล จนทำให้สถานะของรัฐบาลคลอนแคลน ถึงกับมีข่าวลือว่าพลเอกเปรมอาจจะ “ลาออก” ก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดฯ เมื่อหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งคัดค้านมาโดยตลอด ถูกเรียกตัวออกจากห้องประชุมพรรคเพื่อเข้าเฝ้าในหลวงฯ แล้วกลับมาออกแถลงการณ์ว่า “พรรคประชาธิปัตย์ขอแถลงว่า หลังจากหัวหน้าพรรคได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยรองนายกรัฐมนตรีอีก 3 ท่าน และหัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตยในวันนี้ เมื่อเวลา 15.30 น. แล้ว หัวหน้าพรรคได้นำ “ข้อมูลใหม่” มาให้ที่ประชุมได้พิจารณา พรรคได้พิจารณาข้อมูลใหม่แล้ว ได้ลงมติไม่คัดค้าน” (Tahangaw, 1978) ซึ่งไม่เพียงแต่เสียงคัดค้านจากพรรคการเมืองจะยุติลง เสียงจากคนต่อต้านที่มีทุกกลุ่มในสังคมก็หายเงียบไปด้วยแทบจะในทันที เรื่องจึงผ่านไปในครั้งนี้ด้วยชัยชนะของพลเอกเปรม แต่กระนั้นความแตกแยกในกองทัพก็เพิ่มรอยร้าวลึกเป็นคลื่นใต้น้ำมากขึ้น จนที่สุดแล้วกลุ่มนายทหารหนุ่ม “ยังเติร์ก” แห่ง จปร. 7 ที่เคยเกลียดชังสนิทสนมและสนับสนุนพลเอกเปรมตลอดมา ก็กลับกลายเป็นฝ่ายตรงข้าม รวมตัวกันก่อการแย่งยึดอำนาจในเดือนเมษายน พ.ศ. 2524 คราวนี้เป็นอีกครั้งหนึ่งที่พลเอกเปรมเปลี่ยงปล้ำและสูญเสียอำนาจแน่นอนถ้ามิได้รับพระบรมราชโองการโปรดฯ อีก ตอนที่พลเอกเปรมถูกทหารฝ่ายก่อการกุมตัวที่บ้านพัก “พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เล่าว่า พระราชินีทรงมีบทบาทสำคัญในการช่วยพลเอกเปรมให้หลุดพ้นจากการกักตัว โดยทรงโทรศัพท์ไปบอกพวกยังเติร์กว่า ถ้าภายในครึ่งชั่วโมงนี้ ผู้บัญชาการทหารบก (พลเอกเปรม) ยังออกจากบ้านมาเข้าเฝ้าไม่ได้ ฉันจะออกไปรับด้วยตัวฉันเอง” (Jaiyen, 2017) ไม่เพียงเท่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ยังแปรพระราชฐานไปอยู่ที่นครราชสีมา เป็นการแสดงพระองค์ว่าทรงเป็นหลักให้กับรัฐบาลพลเอกเปรม ซึ่งด้วยพระบารมีที่คุ้มเกล้าฯ พลเอกเปรมเช่นนี้ กลุ่มทหารฝ่ายก่อการ ไม่สำคัญว่าจะมีกำลังมากน้อยเท่าใด อยู่ในสถานะที่ได้เปรียบรัฐบาลอย่างไรในเบื้องต้น ก็ยอมก่อการไม่สำเร็จ พ่ายแพ้กลายเป็น “กบฏ” ไป นายบุญชนะ อัดถากร นักวิชาการที่มีชื่อเสียงของไทยก็ยืนยันว่า “รัฐบาลชนะคราวนี้ เพราะสถาบันกษัตริย์ได้เข้ามาร่วมกับฝ่ายรัฐบาลอย่างชัดเจน” “พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการสิ้นสุดของการปฏิวัติครั้งนี้อย่างรวดเร็วจนไม่น่าเชื่อ แต่ก็ความจริงที่ได้เกิดขึ้นแล้วจริง ๆ” (Atthakorn, 1982)

ที่สำคัญอีกประการคือ ถึงแม้พลเอกเปรมจะมีได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็มิได้ขึ้นสู่ตำแหน่งด้วยการ “รัฐประหาร” เหมือนเช่นนายกรัฐมนตรีหลายคนที่มาจากทางสายทหาร จนเป็นที่รู้กันว่าพลเอกเปรมไม่ยอมรับการเข้าสู่อำนาจโดยผิดทำนองคลองธรรม การปฏิวัติรัฐประหารคือสิ่งที่พลเอกเปรมปฏิเสธเสมอมา แม้กระทั่งยุคแรก ๆ ที่พลเอกเปรมมีชื่อร่วมอยู่ในการยึดอำนาจสมัยที่ยังเป็นเพียงแม่ทัพภาค หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก แต่ทุกครั้ง

นั้น พลเอกเปรมยืนยันว่าไม่เคยรู้ล่วงหน้ามาก่อน แต่เป็นการนำชื่อไปร่วมเป็นไม้ประดับให้กับคณะผู้ก่อการโดยมิเคยมีใครมาสอบถามถึงความสมัครใจ

ในช่วงเวลา 8 ปีเศษของ 5 รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกเปรม ที่ต้องคอยประสานประโยชน์ระหว่างกองทัพกับพรรคการเมืองภายใต้การทำงานของกลไกการเลือกตั้งและกระบวนการทางรัฐสภา จนทำให้การเลือกตั้งมีความต่อเนื่อง การทำงานของสภาผู้แทนฯ การตรวจสอบ การเคลื่อนไหวจากภาคประชาสังคมก็ไม่เคยถูกปิดกั้น มีการถ่วงดุลของฝ่ายการเมืองกับฝ่ายทหาร ที่แม้ว่ากองทัพจะมีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่าทุกกลุ่มการเมือง เพราะความที่มีสายการบังคับบัญชาที่เหนียวแน่น มีงบประมาณมหาศาล และมีอาวุธมากมายอยู่ในการครอบครอง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือกระบวนการประชาธิปไตย และกระบวนการทางรัฐสภา ยังสามารถขับเคลื่อนไปได้ และมีความต่อเนื่องอย่างไม่เคยเกิดมาก่อนในประวัติศาสตร์ การเมืองไทย (Kaewmanee, 2013) วงจรอุปาทัมภ์ที่แทรกเข้ามาเป็นระยะ ๆ ในอดีตไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในยุคสมัยนั้น

ส่วนที่ต่างจนเป็นข้อสังเกตได้อีกประการหนึ่งของพลเอกเปรม ที่ติดเป็นภาพลักษณ์ในสายตาประชาชน ซึ่งนอกเหนือไปจากบุคลิกภาพส่วนตนที่พูดน้อยจนได้รับฉายา “เตมีย์ใบ้” คือความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ สุภาพแต่เข้มแข็ง แข็งแรงแต่ไม่แข็งแกร่งต่าง เป็นผู้นำที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยมีข่าวอื้อฉาวเรื่องความไม่โปร่งใส การทุจริตคอร์รัปชัน หรือมีการเอาผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวพัน แม้จะมีเสียงวิจารณ์ว่าคนรอบข้างท่านมิได้บริสุทธิ์ผุดผ่องเช่นท่านก็ตาม

ความโดดเด่นในเรื่องความเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีของพลเอกเปรม สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ที่ทุกภาคส่วนในสังคมต่างต้องให้ความเคารพเทิดทูนต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุด ทั้งในทางนิตินัยที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และทางพฤตินัยที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน กล่าวได้ว่าไทยมีรัฐธรรมนูญที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรอยู่ฉบับหนึ่ง คือ รัฐธรรมนูญจาริตประเพณี ที่มีหมวดเดียวที่ประชาชนตระหนักและเข้าใจกันตลอดมา คือหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่ว่าประเทศไทยจะมีรัฐบาลพลเรือนขึ้นบริหารประเทศ หรือมีรัฐบาลเผด็จการทหารไทยจะมีรัฐสภาหรือไม่มีรัฐสภา จะมีรัฐธรรมนูญถาวรหรือชั่วคราว ล้วนไม่มีผลกระทบต่อรัฐธรรมนูญที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรซึ่งอยู่ในใจประชาชนมาโดยตลอด ว่าพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะสูงสุด ผู้ใดจะละเมิดมิได้ สิ่งนี้มีอยู่เสมอ แม้ในบางช่วงขณะที่พระราชอำนาจถูกจำกัด ถูกเบียดบัง หรือถูกตัดทอนลง แต่พระบารมีที่มีอยู่เหนือจิตใจและเหนือเกล้าพระราชอาณาราชกรทั้งหลาย ยังคงมีอยู่อย่างไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ นักวิชาการที่มีชื่อเสียงของไทย ยืนยันว่า “ประเทศสยามหรือไทยนั้น ตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 ตั้งใจจะเป็นระบอบรัฐธรรมนูญหรือระบอบประชาธิปไตย แต่เอาเข้าจริงต้องมีรัฐบาลทหาร หรือรัฐบาลที่ทหารหนุนมาสลับฉากอยู่เสมอ แต่สิ่งที่ต่อเนื่องกว่า ยืดยางกว่า และชอบธรรมกว่าประชาธิปไตยและเผด็จการ และไม่เคยสะดุดหยุดล้มเลยตลอด 85 ปีที่ผ่านมา ก็คือ “ราชาธิปไตย” คือ การปกครองอันมีสถาบันกษัตริย์และมืองค์พระมหากษัตริย์เป็น “แกนสาร” หรือเป็น “เสาหลัก” ของระบอบ” (Loathamatos. 2018)

สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่คู่กับสังคมไทย เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไทย เป็นสถาบันที่ทรงคุณค่าและมีพลังมาช้านาน ซึ่งตามทางของฝ่ายพุทธศาสนานั้น พระมหากษัตริย์เป็นตัวแทนของอาณาจักร (คือกลไกในการปกครองที่ใช้อำนาจ) ในขณะที่คณะสงฆ์เป็นตัวแทนของศาสนจักร ที่คอยเตือนสติฝ่ายอาณาจักรให้ใช้อำนาจไปในขอบเขตของความชอบธรรม (Sivaraksa, 1996) เมื่อความไม่พึงพอใจต่อระบอบการปกครองราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เริ่มปะทุขึ้นมาแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ที่ 5 และมีมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 จนนำมาสู่การ

เปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 7 โดย“คณะราษฎร”ในปี พ.ศ. 2475 นั้น ในทางความเป็นจริงระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มิได้หายไปจากการเมืองไทยอย่างสิ้นเชิงไปทุกประการ แต่กลับเหมือนการต่ออายุให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย เพราะถ้ายังคงพระราชอำนาจไว้อย่างราชาธิปไตยในลักษณะของการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จแต่เพียงพระองค์เดียวเหมือนเช่นที่ผ่านมา สถาบันดังกล่าวย่อมปลาสนาการไปเสียแล้ว (Sivaraksa, 1996) การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 จึงให้กำเนิดระบอบการปกครองแบบผสมผสาน ทั้ง“ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ” และ“อำนาจอธิปไตย” นอกจากนั้นความขัดแย้งแตกแยกในหมู่คณะผู้ร่วมก่อการปฏิวัติ 2475 ที่ผู้นำส่วนหนึ่งหันกลับไปสนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์ จนเกิดความพยายามที่จะฟื้นฟูพระราชอำนาจแบบเดิมขึ้นมาใหม่ ก็มีส่วนทำให้ราชาธิปไตยมิได้ถูกถอนรากถอนโคนอย่างจริงจัง ด้วยความหวังว่าไทยจะมีระบอบการปกครองแบบ “ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ” หรือ “ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่เหนือการเมือง”ได้ ถึงแม้การแย่งยึดอำนาจกลับคืนมาของฝ่ายนิยมกษัตริย์จะพ่ายแพ้ต่อฝ่ายตรงข้าม ในสมัยที่ประเทศถูกนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ดูอ่อนแอลง ถูกเบียดบัง และถูกกีดกันให้พ้นไปจากความสัมพันธ์มากมายในทางการเมือง แต่เมื่อสหรัฐอเมริกาขึ้นนโยบายชัดเจนที่จะสร้างสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมาใหม่ ให้เป็น“สัญลักษณ์”ในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในไทย (Jaichai, 2013) ซึ่งทางฝ่ายสถาบันก็เห็นดีเห็นงามด้วยแล้วนั้นแหละ ที่มีส่วนทำให้จอมพล ป. เริ่มเปลี่ยนท่าที ยินยอมผ่อนปรนให้พระมหากษัตริย์เสด็จออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้มากขึ้น โดยยังคงสถานะอันเป็นที่เคารพสักการะเหมือนเช่นเดิม และยิ่งมากขึ้นกว่าเดิมในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

หลังจอมพล ป. สิ้นอำนาจ สถาบันพระมหากษัตริย์ค่อย ๆ พ้นตัวขึ้นอย่างมั่นคงกับระบอบใหม่“ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย”ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร จนมาเห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้นในช่วงที่พลเอกเปรมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากการบริหารราชการแผ่นดินที่สนองตอบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้จากการทุ่มเททั้งกำลังคนและงบประมาณลงไปโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ อย่างมากมาย ซึ่งแน่นอนว่าผลของความจงรักภักดีที่พลเอกเปรมมิได้สะท้อนกลับมาเป็นเกราะคุ้มครองให้พลเอกเปรมอยู่รอดปลอดภัยในฐานะนายกรัฐมนตรีถึง 8 ปีเศษ จนลงจากตำแหน่งเองด้วยความสมัครใจ

นายทหารแต่ละคนในอดีตที่ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเช่นเดียวกับพลเอกเปรม หลังจากพ้นตำแหน่งแล้วมักปรากฏว่าพบทางจะสูญหายไปหรือค่อย ๆ เลือนไปจากความทรงจำของประชาชน แต่กล่าวสำหรับพลเอกเปรมแล้วบารมียังสูงเด่น ได้รับการยอมรับและสามารถดำรงเกียรติภูมิไว้ได้อย่างสง่างาม จากนายทหารบ้านนอกที่ก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดในกองทัพ และตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศ เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วยังได้รับการเชิดชูมากขึ้นเมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง “องคมนตรี” ต่อมาเป็น “รัฐบุรุษ” แล้วก็ “ประธานองคมนตรี” ทั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จสู่สวรรคาลัย พลเอกเปรม ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมฯ ให้ดำรงตำแหน่ง “ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์”ในระหว่างการผลัดเปลี่ยนแผ่นดิน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ บดินทรเทพยวรางกูร เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 10 แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ก็โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมฯ ให้พลเอกเปรม ดิถสุสานนท์ เป็นประธานองคมนตรีอีกครั้ง พร้อมพระราชทานกระแสพระราชดำรัสว่า “ได้ปามาเป็นประธาน ก็อุ่นใจแล้ว” (Banchanont, 2017)

อภิปรายผล

1. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีความเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงในการบริหารราชการแผ่นดิน สามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นขึ้นได้ในสถานการณ์ทางการเมืองที่มาจากความขัดแย้งและความรุนแรง สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศต่อเนื่องจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และแก้ไขความขัดแย้งจากสงครามภายในระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่สำคัญ คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ บริหารราชการแผ่นดิน ผ่านวิกฤติทั้งทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจและสังคมมาได้นั้น ส่วนสำคัญเป็นเพราะพระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ทรงแผ่มาคุ้มครองเกล้าพลเอกเปรม และพระราชอำนาจที่พระมหากษัตริย์ทรงมี เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกอย่างชัดเจนด้วย ว่าพระราชอำนาจในระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังคงมีอยู่ มิได้สูญหายไปจากสังคมไทย เพราะลักษณะของรัฐและอำนาจรัฐหาได้เปลี่ยนไปในสาระสำคัญไม่ (Samudavanich, 2011) แม้ในบางยุคสมัยอาจถูกบดบังด้วยอำนาจเผด็จการทหาร โดยเฉพาะในช่วงของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ตั้งตัวขึ้นมาเป็น “ท่านผู้นำ” แต่กระนั้นระบอบกษัตริย์หรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ผันมาเป็น “ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” ก็ยังคงมีอยู่อย่างมีอิทธิพลต่อความคิดและจิตใจของประชาชน รวมทั้งข้าราชการในองค์การบริหารราชการแผ่นดินทุกระดับชั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมิได้หมายความว่า รัฐธรรมนูญมีสถานะที่เหนือกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ ดูได้จากว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับต้องมีพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หากพระองค์ท่านไม่ทรงโปรดกฎหมายฉบับใด กฎหมายฉบับนั้นก็ต้องถูกนำมาพิจารณาใหม่ มิพักต้องกล่าวถึงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งต้องมี หมวด “พระมหากษัตริย์” ที่ประกาศเจตนารมณ์สูงสุดของประชาชนในการยอมรับพระราชอำนาจ และการคงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพสักการะอย่างไม่มีวันเปลี่ยนแปลง นับจากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกเป็นต้นมา

2. การที่พระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถูกเบียดบังในบางช่วงบางตอนของประวัติศาสตร์ มิได้หมายความว่าระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์พ่ายแพ้หรือถูกทำให้สูญสลายไป เพียงปรับเปลี่ยนมาเป็น “ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” แม้กองทัพจะขึ้นมาเป็นองค์การนำที่แทบจะเป็นตัวชี้ขาดการเปลี่ยนแปลง และความผันแปรทางการเมืองก็ตาม แต่กล่าวถึงที่สุดแล้วพระบารมีของพระมหากษัตริย์ก็ยังอยู่ในสถานะที่ต้องเคารพสักการะ มิอาจถูกล่วงละเมิดได้ สูงส่งกว่ากองทัพทั้งในสายตาประชาชนและในความเป็นจริง อีกตัวอย่างที่เห็นชัดมากคือในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่นิสิตนักศึกษาและประชาชนเรือนแสนเดินไปอยู่บริเวณถนนรอบพระราชวังสวงจิตรลดา ทุกดวงใจไปที่นั่น เพราะหวัง ศรัทธาและเชื่อมั่นว่าพระบารมีของพระมหากษัตริย์เหนือกว่ากองทัพ ย่อมต้องปกป้องคุ้มครองให้พ้นจากภัยคุกคามของรัฐบาลเผด็จการทหารได้ ซึ่งหลังเหตุการณ์ผ่านพ้นไป พระบารมีของพระมหากษัตริย์ยิ่งเจิดจรัส เปล่งประกายปกคลุมทั้งแผ่นดินและดำรงคงอยู่เช่นนี้เรื่อยมา จนพลเอกเปรมก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำรัฐบาลที่ผสานกันอย่างลงตัวระหว่างผู้นำทางทหารที่สามารถควบคุมกองทัพให้อยู่ในแถวได้ และตัวแทนของอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง (Winichakoon, 2013) ทางรัฐบาลพลเอกเปรมก็ยังส่งเสริมพระบารมีของพระมหากษัตริย์ด้วยการสนับสนุนทุกวิถีทางในทุกโครงการตามพระราชดำริ โครงการตามพระราชประสงค์ ทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ กำลังคนและงบประมาณมหาศาล พลเอกเปรมคือตัวอย่างของการแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีใช้การแสดงออกด้วยจิตมารยา หรือการสร้างวาทกรรมสวยหรูเท่านั้น แต่ปรากฏด้วยการกระทำ ที่ทำให้เห็น

ภาพพระบารมีของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อสังคมไทยสูงเด่นขึ้น ดังนั้น หากปราศจากพระบารมีของพระมหากษัตริย์คัมเกล้าฯ แล้ว พลเอกเปรมย่อมไม่มีโอกาสได้อยู่บริหารราชการแผ่นดินมาได้ยาวนานถึง 8 ปีกับ 5 เดือน

ข้อเสนอแนะ

ผู้นำทางการเมืองของไทยที่จะขึ้นมาเป็นผู้บริหารประเทศ จะต้องเข้าใจลักษณะพิเศษของสังคมไทยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่อยู่เหนือกว่าทุกสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทหาร สถาบันพรรคการเมือง สถาบันรัฐสภา หรือสถาบันประชาชน ว่านอกจากที่สังคมไทยจะมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่ระบุถึงรูปแบบการปกครอง โครงสร้างของการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว สังคมไทยยังมีรัฐธรรมนูญจารีตประเพณี อันกล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรที่ระบุชัดถึงพระบารมีของพระมหากษัตริย์ ว่าทรงมีอยู่อย่าง “เป็นที่ล้นที่พ้น” ไม่ว่าผู้นำคนไหน พรรคการเมืองใด รัฐบาลชุดไหนก็ตาม จำจะต้องเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แสดงตนให้ประจักษ์ เท่านั้นว่ามี “ความจงรักภักดี” หากไม่ปรากฏชัดเช่นนี้แล้ว ก็จะไม่มีโอกาสได้ขึ้นเป็นผู้นำ หรือหากหลุดรอดมา มีอำนาจได้ ก็ไม่อาจจะดำรงสถานะผู้นำอยู่ได้นานหรือตลอดรอดฝั่งเลย

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. เพื่อได้รับทราบถึงภาวะความเป็นผู้นำในการบริหารราชการแผ่นดินของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่สามารถอยู่ได้อย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 8 ปี
2. เพื่อได้รับทราบถึงอำนาจแห่งพระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีอิทธิพลครอบงำการเมืองไทย ในสมัยของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์
3. เพื่อเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้สำหรับนักการเมืองและพรรคการเมืองต่อ ๆ ไปที่จะขึ้นสู่อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน

References

- Atthakorn, B. (1982). *Record of the Revolution 1-3 April 1981 with me*. Bangkok: Foundation of Boonchana Atthakorn.
- Baker, C., & Pongpaichit, P. (2014). *Contemporary Thai history*. Bangkok: Matichon Publishing House.
- Banchanont, P. (2017). *97 years Prem Tinsulanonda from Prime Minister to "A person with dignity outside the constitution"*. from <https://www.bbc.com/thai/thailand-41025621>.
- Chaiwat, C. (1980). *The 16th Prime Minister General Prem Tinsulanonda*. Bangkok: Publisher Chatuchak.
- Chiangkhun, P. (1997). *Government of General Prem Tinsulanonda (1980-1988). Analyze in history*. Bangkok: Kasetsart University.
- Dhiravegin, L. (1988). Thai politics after the dissolution of parliament Are you sure you will have "Prem 6". *Siamrath Weekly*. 36(48).
- Dhiravegin, L. (2005). *Politics and government of Thailand*. Bangkok: Thammasat University.
- Jaichai, N. (2013). *Dream of an incredible dream The movement of the Siamese resistance movement. (1932-1957)*. Nonthaburi. Fardewkan publisher.

- Jaiyen, B. (2017). *Young Turks 89*. Bangkok. Pad publisher.
- Kaewmanee, T. (2013). *The evolution of the Thai politic bad cycle. From 1932 to politics after the regime Thaksin from 100 years old, from 130 to 80 years of democracy*. Bangkok: Institute for Educational Policy.
- Laothamatas, A. (2018). *Absolute Monarchy*. Nonthaburi: Foundation for Public Intelligence Institute.
- Phewnuan, C. (1992). *Political thoughts of Thai soldiers 1976–1992*. Bangkok: Numaksorn Publishing.
- Ralph M. Stogdill, (1948). Personal Factors Associated with Leadership: A Survey of The Literature. *Journal of Applied Psychology*, 25(1), 35–71.
- Samudavanich, C. (2011). *100 years of bureaucratic reform: The evolution of state power and power politics*. Bangkok: Institute for Educational Policy.
- Samudavanich, C., & Traimas, C. (2013). *Basic information 80 years of Thai democracy 1932–2012*. Bangkok: Institute for Educational Policy.
- Sivaraksa, S. (1996). *Royal Institution and Contemporary Society*. Bangkok: Maikanrup publisher.
- Tahangaw, (1978). *Ahead-behind the Democrat Party*. Bangkok: Garawak publisher.
- Tinsulanonda, P. (2013). *The King of Siam, King and the Privy Council*. Bangkok: Amarin Book Center Company Limited.
- Winichakoon, T. (2013). *Democracy with a king over politics*. Nonthaburi: Fardewkan publisher.
- Wyatt, David K. (2013). *Thailand: A Short History*. Bangkok: Social Sciences and Humanities Textbook Project Foundation.